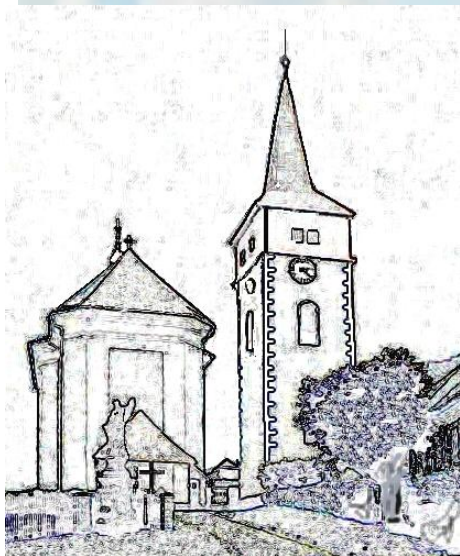


Hajnice, farní kostel svatého Mikuláše, biskupa

Stručná historie



Hajnice je táhlá obec ležící 8 km jihovýchodně od Trutnova. Tvoří jí několik vsí a osad. Největší vsí byla Brusnice, ve které již v roce 1260 stála kaple. Pozdější přívlastek Německá ji odlišoval od Brusnic pod Zvičinou. Sloučené vsí a osady nesou společný název Hajnice od r. 1949. Nad obcí na Liščí hoře se vypíná vysilač, pod ním se rozkládá nevelká rekreační osada Hajnička, dříve Hajnice, která vznikla za trutnovského purkmistra Haina v dubnu 1791. V ní při Staré Jaroměřské silnici žili

dřevorubci a lamači kamene a výrobci brousků.

První záznamy o Brusnici jsou datovány r. 1260, týkají se vymezení hranice farnosti kostela v Nové Úpě (v Trutnově), kdy pražský biskup Jan III. z Dražic listinou z 1. 5. 1260, přenesl farní správu dříve založené slovanské osady Úpa (Staré Město) na Novou Úpu. Nově ustavená farnost zahrnovala několik obcí blízkého okolí včetně Brusnice. Region Trutnovska počátkem 13. století kolonizoval rod Schwabeniců a ten měl nad kaplí v Brusnici patronátní právo.

Původní kapli nahradil kostel, nejprve nespíš dřevěný. V jeho blízkosti byla zbudována štíhlá zděná věž. Ta sloužila jako zvonice, hláska i útočiště v době nebezpečí. Početnost farníků spadajících k zdejšímu kostelu musela být ve 14. století již dosti veliká. Tomu odpovídal odvod desátku v počtu 18 grošů. Toho nedosahovala jiná obec trutnovského děkanátu.

Simon Hüttl kronikář Trutnova se zmiňuje o brusnickém kostele k roku 1493 a 1565, když popisuje rozsah, trutnovského děkanství. Po celé toto období si kostel udržel samostatnost. Teprve období reformace a doba po Bílé hoře přinesla hluboké změny do dění místní církve. Tehdy pro ztrátu kněze, kterých bylo všeobecně málo, a řada

kostelů byla zavřena, přišla i zdejší farnost o samostatnost. Do dění zasahovaly velké majetkové přesuny, pro někoho ztráty, pro jiné nabytí nového panství. Teprve mnohem později a po získání nového kněžského dorostu sem dojížděl kněz, nejspíš však již z Úpice. V té době Brusnice již spadala pod panství Náchodské.

Budova

Kostel Sv. Mikuláše, tak jak se nám dochoval do dnešní doby, nese znaky českého baroka. Stavba je orientovaná a tvoří nepřehlédnutelnou dominantu v krajině. Zde v Podkrkonoší jde poměrně o ojedinělý kostel se samostatně stojící zvonící gotické doby s bedněným patrem. Budován byl v letech 1754 – 1827. V roce 1736 pod panstvím Octaviana II. knížete Piccolomini de Arragona získala Brusnice svého místního kaplana k trvalé službě. Postavení samostatné farnosti získala roku 1751. První knězem byl Gregor Klugar, původně zámecký kaplan v Náchodě a ceremonář biskupství Královéhradeckého. Za něho byl položen 7. 10. 1754 základní kámen stavby nového kostela. Nachází se na evangelní straně mezi hlavním oltářem a oltářem s ostatky mučedníků Severina a Clementise. Gregor Klugar zemřel dne 2. 4. 1764, pohřben je poblíž hlavního oltáře. V době kdy byl zaklenut prostor nad hlavním oltářem, byl kostel vysvěcen a tato část dána k užívání. Stalo se tak v neděli 26. 8. 1764. Dostavbu stále odsouvaly finanční obtíže nebo válečné události. Došlo též na změnu majitele panství. Finanční dotací zprostředkoval královéhradecký biskup Leopold Hayn z poutního kostela z Malých Svatoňovic.

V roce 1789 byla dokončena hrubá stavba, a když roku 1810 byl z části dokončen interiér, vyžádala si nové finance výstavba nového kůru pro hudební sbory. Původní se již hnilobou rozpadal. Podánilo se nashromáždit 2500 zlatých. Pomocí těchto peněz se uhradily také vyšívání textilií oltářů i kazatelny. Po dlouhých 73 letech v roce 1827 již do okolí zářily nové vnější omítky, tím výstavbu kostela bylo možné považovat za dokončenou. Stavba pochází z okruhu T. M. Kaňky. Kostel počátkem 19. století byl přestavěn a v letech 1930 a 1998 restaurován.

Loď kostela má vnitřní rozměry 16 x 25 m, presbytář je pětiboký hluboký 8 m, chórová část 4 m. Presbytář a chórová část je užší. Mezi těmito částmi a lodí je konkávní přechod. Nároží jsou zaoblená. V chórové části je po obou stranách hlavního vstupu schodiště na kůr. K presbytáři je přimknutá obdélná zákristie. Budova je hladce omítnutá, odstín fasády je barvy lila s ozdobnými bílými lizénovými rámy.

Hlavní průčelí

Kostel je obklopen ze tří stran hřbitovem. Průčelí s hlavním vstupem je v prostoru hřbitova. Hřbitovní branka je u východní strany presbytáře. Dominující stavbou ze strany příchodu po obecní komunikaci je zvonice. Stranou se nachází socha Jana Nepomuckého z období baroka. Barokní dílo roku 1750 ze sochařské hutě navazující na J. F. Pacáka.

Vchod

Kostel míval původně tři vchody. Hlavní od západu a boční od severu a jihu. Při pozdější přestavbě byla k severnímu vchodu dostavěna Lurdská kaplička a tím se přestal užívat. Rovněž k hlavnímu vchodu byla přistavěna nová část vytvářející závětrří. Touto úpravou průčelí kostela bylo více rozčleněno a původní v této části stavby dominující rizalit 2*) s vysokými vstupními dveřmi a supraportou 3*) zůstal v pozadí. Při vstupu do kostela se nemusí překonávat terénní převýšení jeho podlaha je v úrovni s okolím. Do zákristie je samostatný vstup.

Okna

Vnitřní prostor prozařuje patnáct velkých oken různých tvarů a dalších pár menších. V lodi jsou okna ve dvou řadách nad sebou. V horní řadě jsou okna kruhová, v dolní kasulová s kamenným ostěním. Presbytář je prosvětlen okny půlkruhovými prokrajovanými s kruhovou nadstavbou. Kamenné ostění těchto oken je ozdobené spirálovou závitnicí (volutou). Jinými typy jsou okna půlkruhová, obdélná nebo slepá zrcadlová. Okna jsou prosklená čirými skly, pouze pár barevných tabulek vytváří v jejich středu kříž a ve vrcholu hvězdicí.

Střecha

Šikmá střecha kopíruje nepravidelný půdorys kostela. Krytá je šablonami. Ve střední části lodě je malá cibulová věžička s křížkem a lucernou, v ní býval sanktusový zvon. Zákristii kryje střecha valbová.

Lod'

Valenou klenbu s výsečemi podpírá po obou stranách lodě čtveřice korintských sloupů se závitnicemi. Sloupy stojí na pilířích cca 80 cm vysokých.

Těsně za sloupy jsou pilastry 3*), které vytvářejí dojem vrhaného stínu od sloupu. Shodně jsou ukončeny závitnicí. Nad hlavicemi sloupů probíhá po obvodě lodě několikanásobně stupňovitá římsa, nad ní jsou lunetové výklenky s kruhovými okny. V obvodové zdi jsou pravidelně

mezi sloupy obloukové výklenky, ve kterých jsou zapuštěny postranní dveře, oltáře nebo zpovědnice. V interiéru se zachovala ornamentální výmalba z počátku 20. století. Varhaní kruchta je podepřena stěnou v zadní části lodě. Chórový prostor vytváří několik apsid ustupujících do pozadí se sestupným průměrem. Zděné zábradlí je ozdobené knížecím erbem.

Triumfální oblouk

Půlkruhový konkávní 4*) oblouk s volutovými pilastry má ve vrcholu vymalovaný čtyřlístkový medailon Krista dobrého pastýře. Po stranách oblouku je vpravo třetí boční oltář a vlevo kazatelna. Zdivem oblouku vede schodiště na kazatelnu. Jeho vstupní otvor z prostoru lodě je zakryt nárožím.

Kněžiště

Kněžiště je prostorné a s polygonálním půdorysem a apsidou pro hlavní oltář. Strop je zaklenut příčně valenou klenbou. Ve vrcholu klenby je vymalován obraz Boží Trojice. Po stranách oltářní apsidy pilastry na ně navazují korintské sloupy se závitnicemi. Směrem k apsidě se prostor ustupuje a pohled se soustředí na oltářní obraz.

Inventář

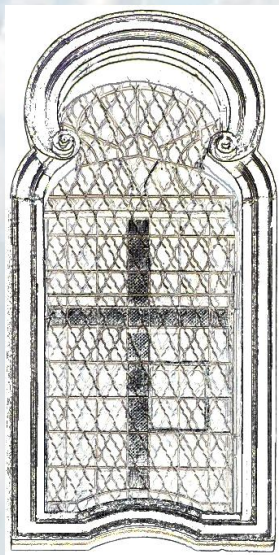
Hlavní oltář a kazatelna jsou barokní s umělým mramorováním. Sochy představují církevní učitele svatého Augustina a papeže Řehoře Velikého. Pozdějším doplňkem oltáře asi roku 1879 byla socha Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Ve vrcholu je zavěšen obraz v zlateném rámu zdobený knížecí korunkou s řadou mřížek a rokajů. Obraz drží dvě sochy andělů ve vzletu. Na obraze je vymalován svatý Mikuláš rozdávající chléb.

Tři boční oltáře, pochází z druhé poloviny 19. století. Byly darovány řezbářem z Grödner Talu v Jižním Tyrolsku. Nový obětní stůl je soudobý z bílého pískovce pořízen r. 2009. Finanční prostředky věnoval pan Hofman. Od stropu jsou na lanech spuštěny dobové lustry. Po stranách lodě a na pilířích jsou zavěšeny obrazy křížové cesty. Vzhled kostela nabízí domněnku, že původním záměrem bylo postavit kostel trojlodní, avšak pro nedostatek financí musel být tento plán opuštěn. K této úvaze vedou mohutné sloupy, stojící těsně u obvodových zdí. Rovněž dvě schodiště na hudební kůr přístupné každé samostatnými dveřmi po stranách hlavního vchodu.

Věž

Čtyřhranná věž postavena na přelomu 15. - 16. století sloužila obrannému charakteru. To dosvědčuje síla zdí, omezený počet oken ve spodní části a krakorcovitě vyložené bedněné zvonové patro. Podle

zachovaných trámových otvorů měla původně více vnitřních pater, poskytujících útočiště obyvatelstvu i poutníkům na důležité obchodní stezce z Hradce a Jaroměře do Slezska. Funkce zvonice převážila až počátkem 18. století, kdy byla dřevěná nástavba přebudována. Dendrochronologický průzkum spolehlivě prokázal, že nové dřevo použité na nosné trámy nejvyššího patra bylo pořízeno v roce 1716. Kdy však byla věž - zvonice postavena, není známo. Udáváno bývá století XVI, ale pravděpodobný je původ starší, možná předhusitský. Naopak spolehlivě datovaný je nejstarší, dnes jediný zvon vysoký 74 cm o průměru 85 cm. Je na něm nápis gotickým písmem "Léta 1559 lit za urozeného pana Jana Jeníka z Koldina hejtmana na Náchodě". Ulil jej zvonář a konvář Václava Faráře z Hradce Králové. Plášť zvonu je ozdoben erbem se dvěma na sebe hledícími kohoutími hlavami - erbovním znamením Jana Jeníka z Koldina, který zřejmě byl dárce zvonu. V období obou světových válek přes úsilí doplnit počet zvonů o ně farnost vždy přišla. Celková obnova věže byla uskutečněna v letech 1930 a poslední 1995, kdy nákladem obce za cca 300 tisíc korun byla opravena fasáda, vyměněna okna a nosné trámy dřevěné nástavby.



Hajnice, farní kostel svatého Mikuláše, biskupa





